

"לחדשין יבכר"

(יחזקאל מ"ז י"ב)

דיוקים וביאורים על התורה

הגלו לו
שלוש מאות
 גרבי שמן וישב בעליה ודרשן
 (ושבת י"ג)
 גליון **319**
 פרשת חקת
 שנה ז'

- נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה! -

פרק י"ט פסוק ט'

"ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי גדה חטאת הוא."

כתב רש"י **"והניח מחוץ למחנה: לשלשה חלקים מתחלקת, אחד נתן בהר המשחה, ואחד מתחלק לכל המשמרות, ואחד נתן בחיל. זה של משמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הצריכין ליטהר. וזה שבהר המשחה כהנים גדולים לפרות אחרות מקדשים הימנו. וזה שבחיל נתון למשמרת מגזרת הכתוב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת".** ויש לדקדק בדבריו מדוע בתחילה כתב רש"י סדר נתינתה שהיה בהר המשחה, משמרות, חיל. ואילו כשמפרט מה היו משמשים בכל מקום הפך הסדר ופירט תחילה מה היו עושים משמרות, ואח"כ הר המשחה ולבסוף החיל, וצ"ב.

ובאמת מקור דברי רש"י הם תוספתא סוף פ"ג דמסכת פרה, ושם איתא הסדר בשינוי לשון מרש"י, דהכי תניא התם **"וחולקין אותו לשלשה חלקים, אחד ניתן בחיל ואחד ניתן בהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות. זה שמתחלק לכל המשמרות היו ישראל מזין הימנו. זה שניתן בהר המשחה היו כהנים מקדשין בו. זה שניתן בחיל היו משמרין, שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת".** וא"כ צריך ביאור מדוע רש"י בריש דבריו שינה מלשון התוספתא, וכך גם תנן בסדר זה במשנה י"א פרק ג' דמסכת פרה **"חולקים אותו לשלשה חלקים, אחד נותן בחיל, ואחד נותן בהר המשחה, ואחד היה מתחלק לכל המשמרות",** וא"כ שינה הסדר מלשון המשנה והתוספתא בהקדימו הר המשחה ראשון לחלוקה, ואח"כ משמרות ורק לבסוף חיל. ואילו בלשון המשנה והתוספתא הוקדם חיל ראשון ואח"כ הר המשחה, ורק לבסוף משמרות. והא גופא מה שהקשינו על רש"י מדוע שינה הסדר בין הרישא של החלוקה לסיפא של מה היו עושים באפר בכל מקום, גם יקשה על התוספתא ששינתה הסדר בין הרישא של החלוקה בכותבה ראשון חיל, ואח"כ הר המשחה, ואח"כ משמרות. ואילו בפירוט השימוש בכל מקום הקדימה משמרות ראשון ואח"כ הר המשחה ורק לבסוף חיל.

ונראה לישב דברי רש"י שהוא מפרש פירושו על התורה, ובתחילה נוקט הסדר, כסדר הנדרש בפסוק. ובפסוק כתוב **"ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל למשמרת",** ומלשון **"והניח מחוץ למחנה"** יש משמעות בלשון **"והניח"**, שזה מיועד לפרות אחרות, ולכן צריך להניח. וזה מה שמסיים **"מחוץ למחנה"**, והיינו בהר המשחה. אך מלשון **"מחוץ למחנה"**, יש משמעות שמיועד גם לבני העיירות שאין נמצאים כאן, ולכן אמר שחלק שני מתחלק לכל המשמרות, והיינו לבני העיירות. ומסוף הפסוק דכתיב **"והיתה לעדת בני ישראל למשמרת"**, והיינו מה ש**"והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל למשמרת"**, נלמד שאחד מניחים בחיל למשמרת מגזירת הכתוב. אבל כאשר מבאר למה שימש כל דבר נקט רש"י כלשון התוספתא, שהיא פירשה את הדבר המשמש יותר, ולכן התחילה עם משמרות שמיועד להזות ממנו בני העיירות וכל הצריך ליטהר. ואח"כ נכתב השימוש שבהר המשחה, שהיה בו שימוש לצורך פרות אחרות. ורק לבסוף נכתב השימוש בחיל, לפי שלא היו בו שימוש בפועל להזות ממנו. ורק נועד להשימו בחיל מגזרת הכתוב למשמרת. ומה שבמשנה ובתוספתא נאמר ברישא סדר של חילוק אחר, והיינו בתחילה חיל, אח"כ הר המשחה, ורק לבסוף משמרות. כיון שהמשנה והברייתא מדברות להלכה על כל פרות אדומות שעושים, ולכן כתבו ראשון דבר ששייך יותר בפרות אלו לפרה אדומה שעשו בזמן משה רבינו. ולכן כתבו תחילה חיל, והיינו פרה שמיועדת למשמרת שזה כעין אפר פרה של משה שגם מונח למשמרת. ואח"כ נכתב הר המשחה, והיינו שמיועד לפרות אחרות שמקדשין הימנו, והיינו שהאפר מונח, אך כן נעשה בו שימוש לפרות אחרות, ולכן יש בו קירבה לאפר שנעשה בימי משה שהונח לפרות אחרות, כיון שבתחילה בשניהם לא נעשה שימוש. והדבר השלישי זה מה שמתחלק לכל המשמרות, והיינו מה שמזין הימנו כמו שכתוב בברייתא, וא"כ מיד השתמשו בו לאותו דור, ואין בו קירבה לאפרו של משה שהיו בו, שזה היה הזייה בדורו של משה, וכאן זה הזייה בכל הדורות, ולכן נכתב בחלוקה בסוף.

"ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צן בחדש הראשון וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם".

הנה מרים מתה בחודש הראשון והיינו חודש ניסן, ואהרן שמוזכר בפרשתנו שנפטר, לא מוזכר בה חודש פטירתו. אך בפרשת מסעי כתיב (ל"ג, ל"ח) "ויצל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחדש החמישי באחד לחדש". א"כ נמצא שמת אהרן בחודש החמישי שהוא חודש אב. ואם תצרף את ראשי תיבות של ניסן ואב יצא נא. שזה גם בגמטריא קטנה 1+5, והיינו חודש חמישי שמת אהרן וחודש ראשון שמתה מרים. ולפי זה יש רמז למה שהתפלל משה כאשר נצטרעה מרים ואמר לו אהרן "אל נא תהי כמת אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו", אז כתיב "ויצעק משה אל ה' לאמר אל-נא רפא נא לה". והיינו שאהרן ביקש שאל נא תהי כמת, והיינו שהמצורע חשוב כמת, וא"כ מה שהיא אמורה להיפטר בניסן החודש החמישי והוא באב, לא יהיה כך, כי עכשיו יוצא שהיא מצורעת כמת, וכביכול נפטרת קודם זמנה. וגם כמובן כפשוטו שאירי על מת בשעת הלידה, אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו. ועל זה כתיב "ויצעק משה אל ה' לאמר אל נא רפא נא לה". והיינו שתרפאה ולא תהיה כמת, ותמות בזמנה בחודש ניסן ואחיה אהרן, שדברה מרים ואהרן במשה ימות בזמנו בחודש אב. היינו היא בחודש הראשון והוא בחודש החמישי.

פרק כ' פסוק י'

"ויקהלו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע ויאמר להם שמעו נא המרים המן הסלע הזה נוציא לכם מים".

כתב רש"י "המן הסלע הזה נוציא: לפי שלא היו מכירין אותו, לפי שהלך הסלע וישב לו בין הסלעים כשנסתלק הבאר, והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים, לכך אמר להם המורים, סרבנים, לשון יוני שוטים, מורים את מוריהם, המן הסלע הזה שלא נצטוינו עליו נוציא לכם מים". ונראה להוסיף עומק בדברי רש"י מה שכתב "לשון יוני שוטים", והיינו שבלשון יוני הפירוש מורים "שוטים", והרי כדי להבין את משמעות לשון יוגית צריך "מורה" שילמד את לשון היוגית. והם שמורים את מוריהם אין מתאים יותר להאמר אליהם פירוש המילה שמלמד המורה את לשון יוגית במילת "מורה", שהוא לשון שוטים.

יש לדון

בגמרא עירובין כ"ד. מובא שהסתפק חזקיה ספק בהלכה, ופשט לו תלמידו רבי יוחנן מטומאה של סנדל שנפסקה אחת מאוזניו ותיקנה, ונפלה האוזן השניה אז טהור מטומאת מדרס. ולא אומרים שהרי תיקן את האוזן הראשונה וא"כ עדיין שם מנעל עליו, כיון שפנים חדשות באו לפה. והיינו שזה גדר של אוזן חדשה, ואין פה את שני האזנים של הסנדל כדמעיקרא. וכך גם בספיקו של חזקיה פנים חדשות באו לפה. ואומרת הגמרא שחזקיה "קרי עליה [דרבי יוחנן] לית דין בר נש. איכא דאמרי כגון דין בר נש". ופירש רש"י "לית דין בר נש: אלא מלאך". - "כגון דין בר נש: אדם גדול". והנה מצינו על אדם גדול שנקרא "מלאך", כמו שמוזכר מתי ששלחו לאדום שיעברו בארצם "ונצעק אל ה' וישמע קלנו וישלח מלאך ויצאנו ממצרים". ופירש"י, מלאך: זה משה".

ומה שביאר רש"י "כגון דין בר נש: אדם גדול". והיינו כמו יחזקאל שנקרא "בן אדם". ואפשר להוסיף דבגמרא בבא מציעא פ"ד. "אמר רבי יוחנן אנא אישתיירי משפירי ירושלים. האי מאן דבעי מחזי שופריה דרבי יוחנן, נייתי כסא דכספא מבי סלקי, [כשיוצא מבית האומן שהוא צהוב ממראה להב האש, (רש"י)] ונמלייה פרצידיא דרומנא סומקא, [וימלא גרעינים של רימון אדום]. ונהדר ליה כלילא דוורדא סומקא לפומיה. [יסובבנו שפה לפיו סביב של ורד אדום (רש"י)]. ונותביה בין שמשא לטולא, [וישים בין החמה לצל], ההוא זהרורי מעין שופריה דר' יוחנן". ופירש"י "שופרי: זיהרורי תוארו וקירון עור פניו". ומקשה הגמרא "איני, והאמר מר שופריה דרב כהנא מעין שופריה דרבי אבהו. שופריה דר' אבהו מעין שופריה דיעקב אבינו. שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון, ואילו ר' יוחנן לא קחשיב ליה. שאני ר' יוחנן דהדרת פנים לא הויה ליה". ופירש רש"י "הדרת פנים: זקן" א"כ לאחר שאמר רבי יוחנן לחזקיה ראייה שפנים חדשות באו לכאן, אז אמר לו "כגון דין בר נש". והיינו לרמז שהוא בן אדם הראשון ביופיו. ורק אין לו הדרת פנים, היינו זקן, אך זיהרורי תוארו וקירון עור פניו מעין דמעין של אדם הראשון. וגם התכוון גם כפשוטו שהוא אדם גדול, לאחר שיישב לו ספיקו.

הגליון השבוע נתרם
להצלחת התורם וב"ב
ברוחניות ובגשמיות

לתרומות עם אפשרות להנצחה
הארות והערות נשמח
לקבל בפלאפון 0527166194

לעילוי נשמת סבי מורי
ר' אהרן ב"ר משה זצ"ל
סבתי מורתי
נחמה בת ר' אברהם דב נ"ע

לעילוי נשמת סבי מורי
ר' דב אריה ב"ר יצחק זצ"ל
סבתי מורתי
מלכה בת ר' נחום נ"ע